

22112964

**LATIN
HIGHER LEVEL
PAPER 2**

Tuesday 17 May 2011 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer four questions from two genres only.

Answer **four** questions from **two** genres **only**. These questions should be taken from the **two** genres you have studied.

Genre: Elegiac and Lyric poetry

Question 1. Catullus 50

hesterno, Licini, die otiosi,
 multum lusimus in meis tabellis,
 ut convenerat esse delicatos:
 scribens versiculos uterque nostrum
 5 ludebat numero modo hoc modo illuc,
 reddens mutua per iocum atque vinum.
 atque illinc abii tuo lepore
 incensus, Licini, facetiisque,
 ut nec me miserum cibus iuaret
 10 nec somnus tegeter quiete ocellos,
 sed toto indomitus furore lecto
 versarer, cupiens videre lucem,
 ut tecum loquerer, simulque ut essem.
 at defessa labore membra postquam
 15 semimortua lectulo iacebant,
 hoc, iucunde, tibi poema feci,
 ex quo perspiceres meum dolorem.
 nunc audax cave sis, precesque nostras,
 oramus, cave despuas, ocelle,
 20 ne poenas Nemesis reposcat a te.
 est vehemens dea: laedere hanc caveto.

- (a) Translate *hesterno ... delicatos* (lines 1–3). [3 marks]
- (b) *atque ... dolorem* (lines 7–17). Briefly describe the characteristic features of Catullan writing, illustrating your answers with any **two** specific examples. [3 marks]
- (c) Scan lines 18–19 (*nunc ... ocelle*). [2 marks]
- (d) *ne poenas ... caveto* (lines 20–21). Explain who *Nemesis* is and why the adjective in line 21 applies to her. [2 marks]

Genre: Elegiac and Lyric poetry**Question 2. Horace *Odes* 3.26.1–12**

vixi puellis nuper idoneus
 et militavi non sine gloria;
 nunc arma defunctumque bello
 barbiton hic paries habebit,

5 laevum marinae qui Veneris latus
 custodit. hic, hic ponite lucida
 funalia et vectis et arcus
 oppositis foribus minacis.

o quae beatum diva tenes Cyprum et
 10 Memphin carentem Sithonia nive
 regina, sublimi flagello
 tange Chloen semel arrogantem.

- (a) Translate *vixi ... idoneus* (line 1). Comment briefly on its meaning in the context of the whole poem. [2 marks]
- (b) *et militavi ... minacis* (lines 2–8). Identify the metaphor and show how it is extensively elaborated in these lines, illustrating your answer with **three** quotations. [8 marks]
- (c) Explain why *Memphin* is described as *carentem Sithonia nive* (line 10). [2 marks]

Genre: Epic**Question 3. Virgil *Aeneid* 6.719–734**

720 “o pater, anne aliquas ad caelum hinc ire putandum est
 sublimis animas, iterumque ad tarda reverti
 corpora? quae lucis miseris tam dira cupido?”
 “dicam equidem, nec te suspensum, nate, tenebo”
 suscipit Anchises, atque ordine singula pandit.
 “principio caelum ac terras camposque liquentis
 725 lucentemque globum Lunae Titaniaque astra
 spiritus intus alit, totamque infusa per artus
 mens agitat molem et magno se corpore miscet.
 inde hominum pecudumque genus, vitaeque volantum,
 et quae marmoreo fert monstra sub aequore pontus.
 730 igneus est ollis vigor et caelestis origo
 seminibus, quantum non noxia corpora tardant,
 terrenique hebetant artus moribundaque membra.
 hinc metuunt cupiuntque, dolent gaudentque, neque auras
 dispiciunt clausae tenebris et carcere caeco.”

- (a) Scan lines 719–720 (*o pater ... reverti*). [2 marks]
- (b) *principio ... pontus* (lines 724–729). Give **three** details about Anchises’ conception of the origin of life. [3 marks]
- (c) Line 730: Give the case of *ollis* and comment on the stylistic effect of its use here. [2 marks]
- (d) *hinc ... caeco* (lines 733–734). Identify **three** stylistic features which make these lines so vivid. [3 marks]

Genre: Epic**Question 4. Virgil *Aeneid* 6.684–702**

isque ubi tendentem adversum per gramina vidit
 685 Aenean, alacris palmas utrasque tetendit,
 effusaeque genis lacrimae et vox excidit ore:
 ‘venisti tandem, tuaque exspectata parenti
 vicit iter durum pietas? datur ora tueri,
 nate, tua et notas audire et reddere voces?
 690 sic equidem ducebam animo rebarque futurum
 tempora dinumerans, nec me mea cura fefellit.
 quas ego te terras et quanta per aequora vectum
 accipio! quantis iactatum, nate, periclis!
 quam metui ne quid Libyae tibi regna nocerent!’
 695 ille autem: ‘tua me, genitor, tua tristis imago
 saepius occurrens haec limina tendere adegit;
 stant sale Tyrrheno classes. da iungere dextram,
 da, genitor, teque amplexu ne subtrahe nostro.’
 sic memorans largo fletu simul ora rigabat.
 700 ter conatus ibi collo dare bracchia circum;
 ter frustra comprehensa manus effugit imago,
 par levibus ventis volucrique simillima somno.

- (a) To whom does *is* (line 684) refer? What is the character’s connection with Aeneas? [2 marks]
- (b) To what stage in the plot of the *Aeneid* does *Libyae ... regna* (line 694) allude? Name the character at the centre of that episode. [2 marks]
- (c) *ille ... somno* (lines 695–702). What emotions are most powerfully conveyed in these lines? Give **three** quotations to illustrate your answer. [8 marks]

Genre: Historiography

Question 5. Livy 1.59.1–5

Brutus illis luctu occupatis cultrum ex vulnere Lucretiae extractum manantem
 cruore prae se tenens, “per hunc” inquit “castissimum ante regiam iniuriam
 sanguinem iuro vosque, dii, testes facio me L. Tarquinius Superbum cum
 scelerata coniuge et omni liberorum stirpe ferro, igni, quacumque dehinc vi
 5 possim, exacturum nec illos nec alium quemquam regnare Romae passurum.”
 cultrum deinde Collatino tradit, inde Lucretio ac Valerio, stupentibus miraculo
 rei, unde novum in Bruti pectore ingenium. ut praeceptum erat, iurant; totique
 ab luctu versi in iram, Brutum iam inde ad expugnandum regnum vocantem
 sequuntur ducem. elatum domo Lucretiae corpus in forum deferunt concientque
 10 miraculo, ut fit, rei novae atque indignitate homines. pro se quisque scelus
 regium ac vim queruntur. movet cum patris maestitia, tum Brutus castigatior
 lacrimarum atque inertium querellarum auctorque, quod viros, quod Romanos
 deceret, arma capiendi adversus hostilia ausos. ferocissimus quisque iuvenum cum
 armis voluntarius adest; sequitur et cetera iuventus. inde parte praesidio relicta
 15 Collatae custodibusque ad portas locatis, ne quis eum motum regibus nuntiaret,
 ceteri armati duce Bruto Romam profecti.

- (a) *Brutus ... ducem* (lines 1–9). Give **three** ways in which Livy makes his narrative dramatic. Support your answer with examples from the text. [3 marks]
- (b) Give **two** details about Lucretia (line 9). [2 marks]
- (c) *ferocissimus ... profecti* (lines 13–16). Give **two** actions performed by the Roman youth. [2 marks]
- (d) Which **three** aspects of Brutus’ character are conveyed throughout this extract? Support your answer with quotations from the text. [3 marks]

Genre: Historiography**Question 6. Livy 1.4.7–5.3**

eam submissas infantibus adeo mitem praebuisse mammas ut lingua lambentem pueros magister regii pecoris invenerit—Faustulo fuisse nomen ferunt—ab eo ad stabula Larentiae uxori educandos datos. sunt qui Larentiam vulgato corpore lupam inter pastores vocatam putent; inde locum fabulae ac miraculo datum.

5 ita geniti itaque educati, cum primum adolevit aetas, nec in stabulis nec ad pecora segnes venando peragrarare saltus. hinc robore corporibus animisque sumpto iam non feras tantum subsistere sed in latrones praeda onustos impetus facere pastoribusque rapta dividere et cum his crescente in dies grege iuvenum seria ac iocos celebrare.

10 iam tum in Palatio monte Lupercal hoc fuisse ludicrum ferunt, et a Pallanteo, urbe Arcadica, Pallantium, dein Palatium montem appellatum; ibi Evandrum, qui ex eo genere Arcadum multis ante tempestatibus tenuerit loca, sollemne allatum ex Arcadia instituisse ut nudi iuvenes Lycaeum Pana venerantes per lusum atque lasciuam currerent, quem Romani deinde vocarunt Inuum. huic deditis ludicro cum

15 sollemne notum esset insidiatos ob iram praedae amissae latrones, cum Romulus vi se defendisset, Remum cepisse, captum regi Amulio tradidisse, ultro accusantes.

- (a) *sunt qui ... putent* (lines 3–4). Summarize Livy’s explanation of Larentia’s nickname. [2 marks]
- (b) *ibi ... instituisse* (lines 11–13). Give **two** details about Evander. [2 marks]
- (c) How is this passage as a whole illustrative of Livy’s historical method? In your answer refer closely to the text and make **four** distinct points. [8 marks]

Genre: Letters**Question 7. Pliny Letters 9.6**

C. Plinius Calvisio suo s.

omne hoc tempus inter pugillares ac libellos incundissima quiete transmisi. “quem
ad modum,” inquis, “in urbe potuisti?” circenses erant; quo genere spectaculi
ne levissime quidem teneor. nihil novum, nihil varium, nihil quod non semel
5 spectasse sufficiat. quo magis miror tot milia virorum tam pueriliter identidem
cupere currentes equos, insistentes curribus homines videre. si tamen aut velocitate
equorum aut hominum arte traherentur, esset ratio nonnulla; nunc favent panno,
pannum amant, et si in ipso cursu medioque certamine hic color illuc, ille huc
transferatur, studium favorque transibit, et repente agitadores illos, equos illos,
10 quos procul noscitant, quorum clamitant nomina, relinquunt.
tanta gratia, tanta auctoritas in una vilissima tunica, mitto apud vulgus, quod vilius
tunica, sed apud quosdam graves homines; quos ego cum recordor in re inani,
frigida, adsidua tam insatiabiliter desiderare, capio aliquam voluptatem, quod hac
voluptate non capior. ac per hos dies libentissime otium meum in litteris colloco,
15 quos alii otiosissimis occupationibus perdunt. vale.

- (a) *omne ... sufficiat* (lines 2–5). Identify **one** figure of speech in these lines and show how it is effectively deployed. [2 marks]
- (b) *quo magis ... videre* (lines 5–6). How does Pliny describe chariot racing? [2 marks]
- (c) *quo magis ... relinquunt* (lines 5–10). How does Pliny describe the behaviour of the spectators? [3 marks]
- (d) *tanta gratia ... perdunt* (lines 11–15). How does Pliny make the conclusion of this letter more vivid and memorable? Illustrate your answer with **three** examples from the text. [3 marks]

Genre: Letters**Question 8. Pliny *Letters* 3.16.3–6**

aegrotabat Caecina Paetus maritus eius, aegrotabat et filius, uterque mortifere, ut videbatur. filius decessit eximia pulchritudine pari verecundia, et parentibus non minus ob alia carus quam quod filius erat. huic illa ita funus paravit, ita duxit exsequias, ut ignoraret maritus; quin immo quotiens cubiculum eius intraret, vivere

5 filium atque etiam commodiorem esse simulabat, ac persaepe interroganti, quid ageret puer, respondebat; ‘bene quievit, libenter cibum sumpsit.’ deinde, cum diu cohibitae lacrimae vincerent prorumperentque, egrediebatur; tunc se dolori dabat; satiata siccis oculis composito vultu redibat, tamquam orbitatem foris reliquisset.

10 praeclarum quidem illud eiusdem, ferrum stringere, perfodere pectus, extrahere pugionem, porrigere marito, addere vocem immortalem ac paene divinam: ‘Paete, non dolet.’ sed tamen ista facienti, ista dicenti, gloria et aeternitas ante oculos erant; quo maius est sine praemio aeternitatis, sine praemio gloriae, abdere lacrimas operire luctum, amissoque filio matrem adhuc agere.

- (a) Who was *Caecina Paetus* (line 1)? Give **two** details about him. [2 marks]
- (b) *filius ... erat* (lines 2–3). What **two** details about his son do we learn in these lines? [2 marks]
- (c) What overall point does Pliny make in this letter? How is it supported in the text? Use **three** quotations to explain your choice. [8 marks]

Genre: Satire**Question 9. Juvenal 3.208–222**

nil habuit Codrus, quis enim negat? et tamen illud
 perdidit infelix totum nihil. ultimus autem
 210 aerumnae est cumulus, quod nudum et frustra rogantem
 nemo cibo, nemo hospitis tectoque iuvabit.
 si magna Asturici cecidit domus, horrida mater,
 pullati proceres, differt vadimonia praetor.
 tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
 215 ardet adhuc, et iam accurrit qui marmora donet,
 conferat inpensas; hic nuda et candida signa,
 hic aliquid praeclarum Euphranoris et Polycliti,
 hic Asianorum vetera ornamenta deorum,
 hic libros dabit et forulos mediamque Minervam,
 220 hic modium argenti. meliora ac plura reponit
 Persicus, orbis lautissimus et merito iam
 suspectus tamquam ipse suas incenderit aedes.

- (a) Summarize the theme of this satire. [2 marks]
- (b) *nil habuit ... ignem* (lines 208–214). How is the contrast made especially vivid in these lines? Make **two** points and illustrate them with quotations from the text. [3 marks]
- (c) Scan lines 215–216 (*ardet ... signa*). [2 marks]
- (d) *ardet ... aedes* (lines 215–222). Identify **three** features of the lifestyle of rich Romans. Quote the relevant phrases from the text to explain your choices. [3 marks]

Genre: Satire**Question 10. Juvenal 1.45–62**

45 quid referam quanta siccum iecur ardeat ira,
 cum populum gregibus comitum premit hic spoliator
 pupilli prostantis et hic damnatus inani
 iudicio? quid enim salvis infamia nummis?
 exul ab octava Marius bibit et fruitur dis
 50 iratis, at tu victrix provincia ploras.
 haec ego non credam Venusina digna lucerna?
 haec ego non agitem? sed quid magis Heracleas
 aut Diomedea aut mugitum labyrinthi
 et mare percussum puero fabrumque volantem,
 55 cum leno accipiat moechi bona, si capiendi
 ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 doctus et ad calicem vigilanti stertere naso?
 cum fas esse putet curam sperare cohortis
 qui bona donavit praesepibus et caret omni
 60 maiorum censu, dum pervolat axe citato
 Flaminiam puer Automedon? nam lora tenebat
 ipse, lacernatae cum se iactaret amicae.

- (a) Translate *exul ... ploras* (lines 49–50). [2 marks]
- (b) *Venusina ... lucerna* (line 51). What allusion does this expression contain and what is the point Juvenal makes by using it? [2 marks]
- (c) How does this extract illustrate Roman satire as a literary genre? Support your answer with **four** quotations from the text. [8 marks]